

04. aprill 2023

Lahend 53568/18- õigus era- ja perekonnaelu austamisele

O.H. ja G.H. vs. Saksamaa

Artikkel 8

Asjaolud

Esimene kaebaja (O.H.) sündis naisena ja kasutas kuni 2010. aastani naiste eesnimesid, kui ringkonnakohus rahuldab tema taotluse lubamaks kasutada meessoost eesnimesid. 2011. aastal tunnistasid Saksamaa kohtud ta meessoost isikuks. O.H. sõnul oli ta pärast meessoost isikuks ümberklassifitseerimist seadusliku hormoonravi katkestanud ja saanud uuesti rasestuda. 2013. aastal sünnitas ta poja (G.H.), kasutades spermat doonorilt, kes oli ilmselt nõustunud mitte nõudma seadusliku isa staatust.

Oma poja sünni puhul O.H. palus perekonnaseisuametis kanda tema nimi sünnikandele pigem lapse isana kui emana. Perekonnaseisuamet saatis tema taotluse Saksamaa kohtutele, mis andsid korralduse kanda tema nimi lapse emana. Kohus lähtus Saksamaa seadustest. Kaebajate edasikaebed selle peale ei olnud edukad.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad artiklile 8 ning leiavad, et O.H. tuleks registris märkida G.H. isana.

EIK seisukohad

Artikkel 8

Mis puudutab transsooliste vanemate kaebusi nende õiguse kohta oma eraelu austamisele, siis see õigus hõlmab enesemääramisõigust, mille üheks põhielemendiks on vabadus määratleda oma sooidentiteet. See hõlmab ka õigust soolise identiteedi seaduslikule tunnustamisele, mis tähendab ka seda, et transsoolist isikut tuleks kaitsta selle identiteedi tahtmatu avalikustamise eest. EIK leidis, et artikkel 8 eraelu osa on käesoleval juhul kohaldatav.

EIK leidis, et peamine küsimus käesolevas asjas oli see, kas kehtiv regulatiivne raamistik ja sellega seoses kaebajate suhtes tehtud otsused näitasid, et riik on täitnud oma positiivsed kohustused tagada nende eraelu austamine. Riigi positiivsete kohustuste hindamisel kohaldatavad üldpõhimõtted on kokku võetud kohtuotsuses [Hämäläinen vs. Soome](#).

EIK märkis, et Euroopa riikide vahel ei olnud üksmeelt selles, kuidas perekonnaseisuaktides kandeid teha, kui üks lapse vanematest on transsooline isik. Ainult 5 Euroopa Nõukogu liikmesriiki on oma registrites sätestanud tunnustatud soo, samal ajal kui enamik riike jätkab lapse sünnitanud isiku emaks määramist. Sooline ümberliigitamine koos lapsevanemaks olemisega on tõstatanud tundlikke eetilisi küsimusi ja kinnitanud, et riikidele tuleks sellistes küsimustes anda lai kaalutlusruum. Kui küsimuse all on laps, peavad tema parimad huvid olema esmatähtsad.

EIK leidis, et Saksamaa ametiasutustele oli kõiki asjaolusid arvesse võttes antud juhul lai kaalutlusruum. Saksamaa seadusandja eesmärk oli sünnikandesse märkida transsoolise vanema endine sugu ja endine eesnimi, mitte ainult enne vanema lõplikku soomuutust toimunud lapse sünni puhul, aga ka juhul, kui (nagu käesoleval juhul) lapse eostamine või sünd toimus pärast seda. Ühest küljest oli Föderaal kohus

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

märkinud, et esimese kaebaja algse soo märkimine teise kaebaja sünniregistris võib muu hulgas rikkuda esimese kaebaja enesemääramisõigust koos tema endise soo ja eesnimede avalikustamise ohuga. Teisest küljest ei ole see õigus piiratu ning seda tuleb kaaluda avalike huvide (eelkõige õigussüsteemi järjepidevuse ning täielike ja täpsete perekonnaseisuaktide säilitamise) ja lapse huvidega (eelkõige õigusega teada oma päritolu, õigusega saada hoolt ja haridust mõlemalt vanemalt ning huviga olla bioloogilise paljunemise funktsioonide alusel sünnist saati stabiilses õiguslikus seoses ema ja isaga). Selles kontekstis rõhutas EIK, et emadus ja isadus kui õiguslikud kategooriad ei ole omavahel asendatavad ning neid tuleb eristada nii nende eeltingimuste kui ka sellest tulenevate õiguslike tagajärgede alusel.

Kokkuvõtvalt leidis EIK, et Saksamaa kohtud olid saavutanud õiglase tasakaalu esimese kaebaja õiguste ja teise kaebaja huvide, lapse heaolu ja avalikke huve puudutavate kaalutluste vahel. Seetõttu leidis EIK, et artikkel 8 rikkumist ei ole.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

04. aprill 2023

Lahend 7246/20- õigus era- ja perekonnaelu austamisele

A.H. ja teised vs. Saksamaa

Artikkel 8

Asjaolud

Kaasus puudutas kolme kaebajat, kellest esimene on transsooline vanem (A.H.). A.H. kaebas, et perekonnaseisuametid keeldusid teda registrisse kandmast kolmanda kaebaja (L.D.H.) emana, sest A.H. ei olnud L.D.H.-d sünnitanud - L.D.H. sünnitas G.H. (teine kaebaja). L.D.H. oli eostatud A.H. spermaga.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad artiklile 8 ning kaebavad selle üle, et Saksamaa ametivõimud keeldusid esimest kaebajat registrisse kandmast kolmanda kaebaja (L.D.H.) emana ning pakkusid A.H.-le ainult ühte võimalust olla seaduslikult seotud L.D.H.-ga - nimelt märgituna registris lapse isana.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK märkis, et liikmesriigitel on lai kaalutlusruum artikkel 8-st tulenevate positiivsete kohustuste täitmisel. EIK märkis, et Saksamaa ametivõimud olid kohustatud kaaluma erinevaid konkureerivaid õigushuve. Esiteks, kahe esimese kaebaja õigusi, järgmiseks kolmanda kaebaja põhiõigusi ja huve, nimelt tema õigust teada oma päritolu ja seda, et tal oleks stabiilne seaduslik side oma vanematega. Lisaks tuli kaaluda ka avalikke huve, mis seisnesid õigussüsteemi sidususes ning perekonnaseisuaktide täpsuses ja täielikkuses. Neil asjaoludel leidis EIK, et Saksamaa ametiasutustel oli lai kaalutlusruum. EIK kordas, et kui lapse huvid on kaalul, siis tema huvidega arvestamine on esmatähtis.

Kokkuvõttes leidis EIK, et Saksamaa kohtud olid saavutanud õiglase tasakaalu esimese ja teise kaebaja õiguste, kolmanda kaebaja huvide, lapse heaoluga seotud kaalutluste ja avalike huvide vahel. Sellest tulenevalt ei tuvastanud EIK artikkel 8 rikkumist.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)